

למרות נסיונו של שר הפנים לטייח את העובדות - מכיל הדו"ח של ועדת החקירה בפרשת כלא נפחא האשמות חמורות:

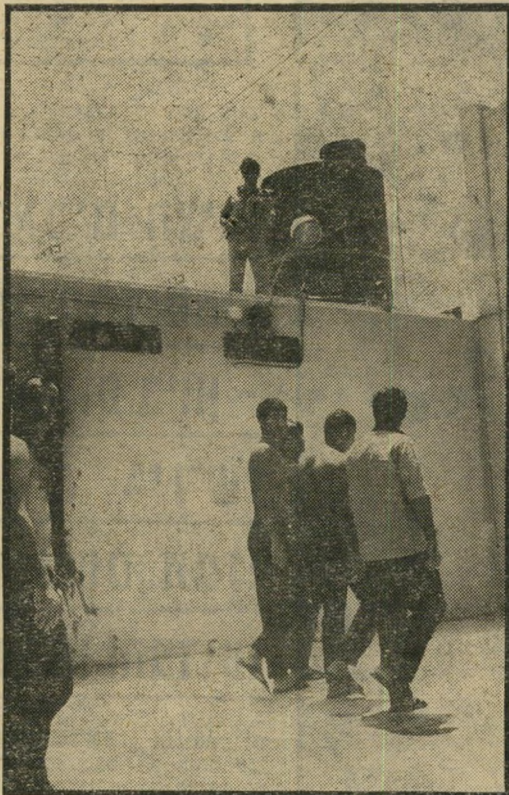
האח לא וידא
שה"זונדה" נמצאת
בקיבה לפני
שהחדיר את המזון

היה פעור והוא לא יכול היה "לבלוע" ועליידי כך לכוון את הזונדה לוושט ולא לקנה.
(2) האח העיד, שהחליט שהצינור הגיע לקיבה על סמך רישושו הנוזל שבתוכה, אך הוא לא שאב תוכן קיבה כדי לוודא. ללא ספק, שהזונדה אכן נמצאת בקיבה, לפני שהחדיר דרכה המזון הנוזלי.
(3) יתכן שכמות המזון שניתנה לאסיר היתה גדולה מדי, בהתחשב במצבו של האסיר - מצב צום חלקי במשך שלושה ימים וצום מלא ביום הרביעי, יום ההאכלה. דלקת-הריאות קרתה, קרוב לוודאי, בשעת החדרת הזונדה נגד רצונו של האסיר. הוועדה בדעה שאם הזונדה צריך היה להחדיר דרך האף ולא דרך הפה, וצריך היה לבצע פעולה זאת בנוכחות רופא, ולהאכיל את האסיר בכמויות מזון קטנות יותר.

"תקלה מצערת"

הוועדה ערה לעובדה, כי תקלות החדרת הזונדה לקנה במקום לוושט קורות לפעמים גם בבתי-חולים. במיקרה זה היתה תקלה מצערת, שיש למנוע אותה בעתיד על-ידי קביעת נהלים מפורטים לגבי האכלת שובי-ת"רעב נגד רצונם, ועל-ידי הדרכה מתאימה לכל הנוגף עם בדבר, כולל רופאים, אחים ואחיות, חובשים ואף סוהרים, הממונים על אסירים.
לאור האמור מגיעה הוועדה למסקנה, שאין להאשים ברשלנות את הסגל שטיפל בהאכלת האסירים. יש לראות במיקרה תקלה מצערת (ההדגשה במקור), שיש להפיק ממנה לקחים על-מנת להימנע ממקרים דומים בעתיד. במיקרה של עלי ג'עפרי, נמסר שהוא הסכים לאכול ואף קיבל שתי מגות, ואחר-כך שכב לישון. הוועדה מתרשמת שבמיקרה שלו דלקת-הריאות קרתה לאחר ששכב לישון, ויתכן שהכמות הגדולה יחסית שאכל לאחר

ה"זונדה" הוחדרה
לפיו של אסיר
מבלי לאפשר לו
לכוון אותה לוושט

הפקודות והנהלים
להאכלה בכוח של
אסירים שובתי-
רעב לא נשמרו

הוועדה מוצאת שהפקודות והנהלים של שירות בתי-הסוהר לגבי שימוש בזונדה לא נשמרו במיקרה זה. במילים אלה סיכמה ועדת החקירה בפרשת כלא נפחא את הדו"ח שלה, המתייחס למותם של שני אסירים שובתי-רעב.
במסגרת-עיתונאים שערך לפני שבוע שרה-פנים, הד"ר יוסף בורג, הוא המתייחס בעיקר למסקנות החיוביות של הוועדה. בורג הדגיש את קביעת הוועדה, כי "מותם של שני האסירים בנפחא לא נגרם כתוצאה מרשלנות" אולם הדו"ח מכיל גם גילויים מזעזעים ודברי ביקורת חמורים על מסכת שלימה של אירועים.

"השימוש בזונדה תרם לכך"

ב-25 ביולי 1980 מינה שרה-פנים את ניצב שמואל איתן, מבקר אגף המיטרה במשרד הפנים, כיושב-ראש הוועדה. חברי הוועדה היו אהרון ארגמן, יועץ לענייני בתי-סוהר באגף המיטרה, וד"ר ישראל לפשיץ, רופא מחוזי בלישכת הבריאות ברמלה. בכתב המינוי נתבקשה הוועדה לבדוק את הנושאים הבאים:
● הנסיבות שהביאו לשביתת-הרעב של אסירי נפחא.
● מיכלול הפעולות שבוצעו בשירות-בתי-הסוהר מאז תחילת השביתה.
● הפעולות הרפואיות שבוצעו מאז תחילת השביתה.
● נסיבות מותם של שני האסירים.
● הפקודות והנהלים הנהוגים בשירות-בתי-הסוהר לגבי שביתת-הרעב ודרך ביצוען.
● הוועדה שיימה את עבודתה חודש אחרי שמונתה. הדו"ח שהגישה לשר-הפנים סווג כסודי. חרף העובדה שחברי הוועדה השתדלו להשתמש בלשון המעטה, וטיפלו בסוגיות העדינות בכפפות של משי, מכיל הדו"ח האש-

"תקלה מצערת"

צום ממושך היתה בעוכריו. ● מסקנות והמלצות:
הפקודות והנהלים של שירות-בתי-הסוהר לגבי שיי מוש בזונדה מתייחסים בעיקר לסרבני-אוכל מכל סוג שהוא, ולפי קביעת רופא עלי-סמך מצבו הגופני של השור בת. הוועדה מוצאת שכללים אלה לא נשמרו במיקרה זה וההוראה שניתנה היתה מיבצעית, אמנם על דעת ראש מחלקת-רפואה. ביצוע ההוראה היה על-ידי אחים מוסמכים לכך.
מומלץ לקבוע נוהל, שהאכלה בזונדה תיעשה רק לשובתי-רעב המסרב לקבל מזון מרצונו החופשי, ורק לאחר שרופא יקבע שהמשך קביעת הרעב תסכן את חיי האסיר. מומלץ לקבוע קריטריונים והגדרות ברורים לגבי המינוח "שביתת רעב". הוועדה בדיעה שקבלת נוזל מזון על-ידי האסיר מרצונו החופשי, אינה כלולה בקטגוריה של "שביתת רעב" ויש לבדוק את כל הנושא. מפני שהצינור מקבל "שתיית אוכל נוזלי" כשביתת-רעב, על כל המשתמע מזה, ואילו למעשה יכול "שובת רעב" כזה להמשיך כך ימים רבים מבלי שייגרם לו נזק רציני. (ידוע על מיקרה שביתת-הסוהר רמלה קיים שביתת-רעב שנים ארוכות בדרך זו.)
על-פי הנהלים אין על הרופא להיות נוכח בעת האכלה בזונדה, בתנאי שהאכלה תבוצע על-ידי המוסים מכים לכך. אולם נראה לוועדה שלאור האכלת האסירים בזונדה לאחר דרך ארוכה ובעיות הלילה המאותרות, וכשישנו חשש שמיספר אסירים יתנגדו בכוח, היה רצוי שהרופא יהיה נוכח במיבצע האכלה.
מומלץ נוהל האכלה בזונדה שיקבע בנוכחות רופא, כשקיים חשש של התנגדות אסירים, או כשתנאי ההאכלה חריגים.

קבל עם ועדה. שלושת האסירים היו שפיק דואני, ראסם חלאוה ויצחק מוסא מרגע.
הסוהר החזיק בידי של האסיר מאחוריו, והאח רוימי רפאל החדיר את הזונדה והאכיל אותו. שלושתם חזרו לתאיהם בכוחות עצמם. למחרת נתגלה שראסם חלאוה ויצחק מוסא סובלים מדלקת-ריאה חריפה. הם אושפזו בבית-החולים אסף הרופא. גם אסיר נוסף - עלי ג'עפרי - שלפי כל העדויות אכל חלב ואורז מרצונו הטוב, ואף ביקש וקיבל שתי מגות - נמצא כשהוא סובל מ-דלקת-ריאה חריפה. הוא הועבר לבית-החולים אסף הרופא, אך כנראה נפטר בדרך. האסיר ראסם חלאוה נפטר לאחר שני ימי אישפוז. יצחק מוסא מרגע הבריא. שפיק דואני אושפזו בגלל סיבות אחרות ושוחרר לאחר מיספר ימים. ● תקירת מחלטה האחרונה ומותו של ראסם חלאוה:
מעדויות האסירים אנו למדים כי הם מניחים שראסם קיבל מכות מהסוהרים. אך מאחר ואף אחד מהם לא היה נוכח בשעת החדרת הזונדה וההאכלה (פעולה זו נעשתה לגבי כל אסיר בנפרד), אי-אפשר לקבוע באיזה מידה טענות אלה נכונות. הקצינים, כולל הקצין שהחזיק בידי של האסיר בשעת ההאכלה, וכן האח שביצע פעולה זו מעידים שלא היה שימוש בכוח מופרז. נראה שגם לא היה צורך בכך, כיוון שהאסיר כנראה השלים עם המצב, לאחר שהצהיר על כוונתו לשבות רעב. כעובדה, בנתיחת הגופה לא נמצאו סימני חבלה או אלימות כלשהם... לא היציגים ולא פנימיים.
עם זאת, הוועדה התרשמה שבפרטי הביצוע של ההאכ-לה, נעשו כנראה אי אילו טעויות:
(1) הזונדה הוחדרה דרך הפה, כאשר פיו של האסיר

מות כבדות לגבי האופן שבו טיפל שירות-בתי-הסוהר בשביתה ולגבי נסיבות מותם של האסירים. ● להלן קטעים נבחרים מתוך דו"ח הוועדה:
ב-21 ביולי 1980 נתקבלו שתי הוראות מאת הנהלת שירות-בתי-הסוהר:
(1) להעביר 26 אסירים לבית-המעצר שבכלא רמלה.
(2) להתחיל בהאכלת כל האסירים באמצעות זונדה. בו ביום, בשעה 19.40, הוכנסו 26 האסירים שנועדו להעברה, למשאית ("פוסטה") בעלת 38 מקומות ישיבה. הם הגיעו לרמלה בשעה 22.45.
בבית-הסוהר נפחא נותרו 47 אסירים. הם קיבלו את האוכל הנוזלי שלהם באמצעות זונדה ובנוכחות רופא (הדוקטור שרמן). החדרת הזונדה וההאכלה נעשו על-ידי האח קובי יצחק ללא כל תקלות.
● השירות הרפואי והפיקוח על 26 האסירי ריב, שהועברו לבית-המעצר ברמלה:
כאמור, קבוצה זו הגיעה לרמלה בשעות הערב המאוחרות של יום ב', 21 ביולי. לאחר מיסדר-זיהוי וחילוף הם הועברו כל אחד לתא נפרד. משם הובאו אל השירות הרפואי.
רוימי רפאל, אח מעשי שעלה ארצה בשנת 1965, כשהוא בעל תעודה של אח, בדק כל אחד, כפי שהדבר נעשה גם בנפחא, ולאחר מכן הגיש להם חלב ואורז. לדבריו לא השתמש בכוח. 11 אסירים הסכימו לאכול, 12 אסירים הואכלו על-ידי זונדה, ללא התנגדות פעילה. שלושת הנותרים התנגדו לאכילה בכל צורה שהיא, בטענתם שזכותם לשובת-רעב ולהתריע על תנאי מעצרם